

کروکی، روزنه ای رو به فضا

مرجمی برای درس درک و بیان محیط و کروکی معماری شامل:

۱- مبانی نظری سواد بصری و یادداشت برداری بصری

۲- مبانی نظری و آموزش اصول اولیه کروکی معماری

۳- ارائه نمونه آثار کروکی مولف از گوشه کنار ایران

مؤلف: مهندس محمود جا فرمن

(مدرس دانشگاه صنعتی جندی شاپور دزفول)

سرشناسه: جعفرمن، محمود، ۱۳۵۹-
عنوان و نام پدیدآور: کروکی، روزنه‌ای روبه فضا / مولف محمود جعفرمن؛ پیشگفتار و ویرایش علمی مهدی زندیه.
مشخصات نشر: تهران، سپهران نور، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری: ۳۱۵ ص، مصور.
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۷۴۵-۳۳-۳
وضعیت فهرست نویسی: فیا
موضوع: فضا در معماری ایران
موضوع: معماری ایرانی، ترکیب، تناسب و غیره
شناسه افزوده: زندیه، مهدی، ۱۳۳۹-، ویراستار
رده بندی کنگره: ۱۳۹۰ کف ۲ ج ۱/۴۸۰ NA
رده بندی دیویی: ۷۲۰/۲۲۲۵۵
شماره کتابشناسی ملی: ۲۴۲۹۶۷۸

نشر سپهران نور

عنوان: کروکی، روزنه‌ای روبه فضا

مولف: مهندس محمود جعفرمن

ویرایش علمی: دکتر مهدی زندیه

چاپ اول: پاییز ۱۳۹۰

ناشر: سپهران نور

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

لیتوگرافی، چاپ، صحافی: فارابی ۸۸۸۰۹۶۷۲

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۷۴۵-۳۳-۳

قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان

تلفن مرکز بخش: ۶۶۴۸۱۶۴۱ - ۶۶۹۵۰۸۷۱ - ۰۹۱۲۴۲۲۰۷۹۵

تقدیم به:

این اثر ناچیز را تقدیم می‌کنم به پدر و مادر دلسوزم؛ که دستم گرفتند و پا به پایم بردند. خزان‌شان بهار را برایم به ارمغان آورد.

www.ketab.ir

تقدیر و تشکر:

سپاسگزاری می‌کنم از اساتید بزرگوارم؛

جناب آقای دکتر مرتضی صدیق که "خط" را با ایشان آموختم

جناب آقای دکتر مهدی زندیه که "القبای نوشتن" را در حضورشان مشق کردم

جناب آقای دکتر حمیدرضا شایان که ایده "نوشتن مستدل کتاب به جای کشیدن خام کتاب" را در ذهنم پروراندند.

فهرست

۱	پیشگفتار
۲	مقدمه مؤلف
	بخش اول: معانی و مفاهیم مربوط به کروکی و اسکیس
	فصل اول: آشنایی با هنر و بیان بصری
۵	مقدمه
۶	هنر چیست
۸	رابطه معماری و هنر
۱۰	اهمیت زبان تصویر
۱۳	اهمیت یادداشت برداری بصری
۱۷	مزایای استفاده از یادداشت برداری بصری
۲۲	نتیجه گیری

فصل دوم: آشنایی با کروکی و نحوه ایجاد کروکی زیبا

۲۴	مقدمه
۲۵	آشنایی با مفاهیم و واژه‌ها
۲۵	طراحی
۳۰	کروکی
۳۴	اسکیس
۵۳	مقایسه طراحی، کروکی و اسکیس
۵۵	گام‌های رسیدن به کروکی زیبا و خلاقانه
۵۶	گام اول: شناخت عملکرد مغز در مورد اطلاعات بصری
۷۴	گام دوم: خوب دیدن
۷۴	گام سوم: تهیه ابزار مناسب
۷۵	گام چهارم: یادگیری اصول اولیه
۷۶	گام پنجم: کروکی زدن از روی عکس و کروکی‌های سایر استادان

۷۹..... گام ششم: به دست آوردن شخصیت طراحی از طریق تمرین زیاد

۷۹..... نتیجه گیری

فصل سوم: رابطه کروی با خلاقیت معماری

۸۲..... مقدمه

۸۳..... فرآیند خلاقیت

۸۵..... خلاقیت در معماری

۸۷..... نقش کروی بر خلاقیت معماری

۱۱۴..... نتیجه گیری

بخش دوم: آموزش کروی معماری

فصل اول: آموزش اصول پایه ای کروی

۱۱۷..... مقدمه

۱۱۸..... درس اول: نحوه استفاده مناسب از قلم و کاغذ

۱۲۰..... درس دوم: خط

درس سوم: سطح..... ۱۲۳

درس چهارم: حجم..... ۱۲۷

درس پنجم: پرسپکتیو..... ۱۳۸

فصل دوم: آموزش اصول تکمیلی و عوامل محیطی

مقدمه..... ۱۴۷

درس اول: هاشور..... ۱۴۷

درس دوم: سایه..... ۱۵۰

درس سوم: بافت و مصالح..... ۱۵۵

درس چهارم: توپوگرافی (ناهمواری های زمین)..... ۱۵۸

درس پنجم: آسمان..... ۱۵۸

درس ششم: آب و انعکاس..... ۱۶۳

درس هفتم: پنجره..... ۱۶۷

درس هشتم: درخت..... ۱۶۹

درس نهم: فیگور انسان و پرتره..... ۱۷۸

درس دهم: اتومبیل..... ۱۹۰

درس یازدهم: خط نوشتاری..... ۱۹۷

درس دوازدهم: ترکیب (کمپوزسیون)..... ۱۹۹

بخش سوم: آلبوم کرویکی (آثار کرویکی مؤلف)

مقدمه..... ۲۰۴

آثار کرویکی به ترتیب شهرها

کرمان..... ۲۰۵

اصفهان..... ۲۱۴

ایبانه..... ۲۲۵

نطنز..... ۲۲۸

شاهرود..... ۲۲۹

مقدمه مؤلف

کروکی زدن برای افراد خلاق فرصتی برای لذت بردن است. افراد خلاق از کروکی به عنوان بخشی از کیفیت کار و زندگی شان نگاه می کنند و منبعی برای لذت همراه با مکاشفه. همه افراد، نیروی بالقوه خلاقه برای بیان خویش را از طریق کروکی دارند. کروکی تلنگری به توانایی های سمت راست مغز، که کاملاً مخصوص طراحی است، می زند. آنها با گذشت زمان و با رجوع به کروکی های ترسیم شده خود به نحوه ادراک از خود و دیگران پی می برند. فرد خلاق، کروکی های ترسیم شده خود را به عنوان کتابخانه ای بصری حفظ می کند تا با رجوع به آنها به تمام کیفیات فضایی که در مکان و زمان کروکی چشیده است پی ببرد. کروکی آموزش خوب دیدن است، چیزی که بسیاری از علاقه مندان به هنر به آن توجه کافی نمی کنند. کروکی زدن ثبت زمان و مکان است در سفیدی کاغذ. انباشته شدن کروکی ها عامل بسیار مهمی در رسیدن به اعتماد به نفس و خلاقیت به شمار می آید.

اما پرداختن به کروکی معماری چیزی فراتر از تمرین های مستمر بدون آگاهی و دانش مرتبط با آن است. پرداخت علمی به مبحث کروکی و اسکیس یکی از کمبودهای جامعه معماری امروز است. کروکی و اسکیس بیش از این که نیاز به تمرین دستی داشته باشد فرایندی ذهنی و ادراکی است و هنرجو باید به این نکته توجه کند که قبل از حرکت دست بر کاغذ باید فضای قرار گرفته در آن درک کرده و به روشهای درک صحیح از فضا آشنایی داشته باشد و سپس به تصویر سازی از مکان مورد نظر بپردازد. نگارنده با پیگیری مطالب و کتاب های مرتبط با کروکی معماری و با توجه به اینکه لزوم تدوین مرجعی کامل که شامل هر سه بحث مبانی نظری، آموزش اصول اولیه و نمونه آثار باشد در صدد چاپ چنین مجلدی برآمده است. البته تلاش هایی که در باب کروکی و اسکیس صورت گرفته همه قابل تحسین و ارزشمند است، ولی پراکنده بودن آنها باعث می شد که هنرجویان نتوانند در یک کتاب تمام مباحث مورد نیاز را کسب و درک نمایند و به همین دلیل لزوم گردآوری مرجعی کامل در این زمینه احساس می شد. در جمع آوری این کتاب از منابع مختلف سایر اساتید این رشته البته با ذکر منبع بهره گرفته شده ولی به هر حال هر اثری قابل نقد و هر هنرمندی برای حرکت به سمت کمال باید نقدپذیر باشد، پس بدیهی است که بنده هم از این امر مستثنی نبوده و از هر نقد سازنده ای در این زمینه استقبال می کنم.

((که هستی را نمی بینم بقایی))

((... غرض نقشی است کز ما بازماند

پیشگفتار

هنر تبلور خلاقیت، ذوق و سلیقه ذهن بشر است که اثر آن بر پیکر اجسام، تابلوها، پرده سینما، نت‌های موسیقی، ساخت ابنیه و یا فضاهای شهری مشاهده می‌شود. طبیعتاً این آثار توسط حواس پنجگانه دریافت و تأثیر خود را در جامعه به جای خواهد گذاشت. لذت دیدن تابلویی زیبا، پیکره‌ای متناسب و خوش‌تراش، موسیقی دلنشین و یا ساختمانی با طراحی مناسب کمتر از لذتی که از استشمام بوی گل‌ی زیبا و خوش‌بو احساس می‌شود، نخواهد بود. مقوله هنر، طراحی و زیبایی سه ضلع یک مثلث متصل به هم هستند که محصول نهایی آن، آرامش و آسایش را به دنبال خواهد داشت. مرحوم استاد علامه طباطبایی در این خصوص چنین فرموده اند: ((در بین گرایش‌های فطری انسان، زیبایی‌شناسی یکی از ویژگی‌هایی است که به حیات وی معنایی خاص بخشیده است. تمایل به زیبایی، علاوه بر آنکه سرچشمه شکل‌گیری هنر است، خاستگاه اخلاق نیز به شمار می‌آید. بنابراین می‌توان حکم کرد که حوزه زیبایی‌شناسی وسعت و گسترده‌گی‌ای دارد که از امور محسوس و عینی فراتر رفته و امور معنوی را نیز در برمی‌گیرد. بر همین اساس کاربرد این حوزه در جایگاه‌های مختلف، معنا می‌یابد)).

در بین هنرها، معماری جایگاه خاص خود را دارد. مقوله‌ای همراه با فن و هنر، طراحی و خلق فضا. همچنین در میان روشهای فراگیر این رشته، طراحی با دست آزاد (کروکی و یا اسکیس) از موقعیت ویژه‌ای برخوردار است. ترسیم خطوط ساده و سریعی که شالوده و زیربنای طراحی بسیاری از بناهای مهم دنیا را رقم می‌زند. امروزه در بسیاری از مدارس معماری جهان از این روش برای رشد ذهنی و گسترش دیدگاه‌های سه بعدی و تجسمی دانشجویان استفاده می‌شود. اگر چه روش‌ها، متدها و مکانیزم‌های یادگیری تفاوت‌های اندکی با یکدیگر دارند اما خمیرمایه اولیه همه آنها استفاده از ذهن خلاق و دستانی قوی برای طراحی است. با توجه به این که در ایران آثار متناهی از سالها قبل توسط استادان متبحر در این فن وجود داشته است، ولی نه تنها کافی نبوده است بلکه شاید کمتر جنبه آموزش و فراگیری گام به گام را داشته است. از این رو کتاب حاضر - **کروکی، روزنه‌ای رو به فضا** - که توسط آقای مهندس محمود جعفری به رشته تحریر درآمده است و اینجانب سهم ناچیزی در آن داشته‌ام، به گونه‌ای تدوین شده است که این نقیصه را جبران نماید و کمک خوبی برای دانشجویان و محققین این فن و رشته باشد. بدون تردید هنوز جای تلاش زیادی برای هر چه بهتر شدن این گونه آثار وجود خواهد داشت که امیدوارم در آینده جبران شود.

دکتر مهدی زندیه - عضو هیئت علمی دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره) - قزوین

۲۳۰ کاشان.

۲۴۰ تهران.

۲۵۴ قزوین.

۲۵۸ تبریز.

۲۶۱ اردبیل.

۲۶۲ رشت.

۲۶۶ فومن.

۲۷۲ ماسوله.

۲۷۷ اهواز.

۲۸۶ شوش.

۲۸۷ شوشتر.

۲۹۶ دزفول.

۳۰۵ یادداشت‌های بخش اول و دوم.

۳۱۴ منابع فارسی

۳۱۵ منابع انگلیسی

www.ketab.ir